

Porvoon joukkoliikenteen palvelutaso

Kaupunkikehityslautakunta 19.03.2024 § 35
590/02.08.00/2024

Valmistelu ja lisätiedot

joukkoliikenneinsinööri Matias Leinonen, liikennesuunnittelupäällikkö Hanna Linna-Varis, kaupunki-infrajohtaja Kari Hällström, kaupunkikehitysjohtaja Dan Mollgren, etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Taustaa

Porvoon kaupungin alueella joukkoliikennepalvelut on tuotettu vuosikymmeniä lähes kokonaan markkinaehtoisesti viime vuosikymmenen viimeisiin vuosiin asti. Tällöin joukkoliikennematkustajien väheneminen, Covid-19 epidemia ja kustannustason nousu ovat johtaneet markkinaehtoisesta joukkoliikenteen vaiheittaiseen supistumiseen maaseutualueilla sekä keskustan sisäisessä liikenteessä. Porvoo – Helsinki-välinen bussiliikenne on säilynyt itsekannattavana. Kaupunki on viime aikoina yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa hankkinut korvaavaa liikennettä lyhytaikaisilla sopimuksilla. Jatkossa on taloudellisesti järkevintä hankkia bussiliikenne pitkäaikaisilla hankintasopimuksilla, jolloin voidaan edellyttää liikennöitsijöiltä myös laadukkaampaa ja vähäpäästöisempää kalustoa. Tämä on myös liikennöitsijöiden toive. Kestävän liikkumisen mahdollistaminen on osa Porvoon strategiaa, samoin sujuvan ja vaivattoman arjen luominen asukkailleen. Strategian mukaan toimiva ja kattava joukkoliikenne on tavoitteena.

Joukkoliikenteen toimivaltainen viranomainen Porvoon osalta on Uudenmaan ELY-keskus, joka määrittelee kuntien kanssa yhteistyössä palvelutason, jos linjastot kulkevat useamman kunnan alueella. Tällöin ELY-keskus on ollut 50 % osuudella mukana kustannuksissa. Kuntien sisäinen joukkoliikenne on kunkin kunnan omassa harkinnassa ja hankintavastuulla. Porvoon oma palvelutasomäärittely koskee siis varsinaisesti kaupungin sisäistä liikennettä, mutta luonnollisesti työssä otetaan huomioon kaikki seudullinen joukkoliikenne, myös ELY:n hankinnat.

Perustelut

Porvoon kaupungilla ei ole tällä hetkellä joukkoliikenteelle asetettua palvelutasoa, joka johtuu aikaisemmin vallinneesta markkinaehtoisesta tilanteesta. Nykyinen joukkoliikenteen taso on saavutettu pääsääntöisesti kilpailuttamalla lyhyillä sopimuksilla aikaisemmin toimineen markkinaehtoisesta liikenteen käyttämiä linjoja ja aikatauluja. Seuraavaksi lyhyesti keskeisimpiä perusteluja palvelutasopäätöstä varten.

Nykytilanteessa kaupungilla ei ole käytössä historiatietoja joukkoliikenteen toimivuudesta, joten kaupungin liikenteen kilpailutuksiin osallistuminen on liikennöitsijöiden näkökulmasta

hyvin riskillistä toimintaa. Erityisesti kun kaupungin joukkoliikennettä on jouduttu kilpailuttamaan nettomallilla, eli liikennöitsijä on saanut pitää lipputulot. Tähän tilanteeseen voidaan vaikuttaa sitoutumalla palvelutasoon vähintään kolmeksi vuodeksi ja kilpailuttamalla jatkossa sopimuksen bruttomallilla, eli kaupunki saa lipputulot. Tämä päätös turvaa liikenteen jatkumisen sekä tuottaa samalla vertailukelpoista tietoa liikenteestä riittävältä ajalta liikenteen jatkokehitystä varten.

Sujuvat joukkoliikenneyhteydet ja Itärata

Noin neljäsosa Porvoon työssäkäyvistä suuntaa töihin pääkaupunkiseudulle, valtaosin henkilöautolla. Kestävien joukkoliikenne- ja pendelöintiratkaisujen myötä Porvoon kaupunki ottaisi ison askeleen kohti hiilineutraalia kaupunkia. Kaupunki voi vauhdittaa kasvua kehittämällä ja parantamalla sujuvia joukkoliikenneyhteyksiä niin kaupungin sisällä kuin pääkaupunkiin kohdistuen. Kaupungissa tarvitaan sellainen joukkoliikenteen palvelutaso, joka luo sujuvia yhteyksiä sekä kaupungin sisällä, että pääkaupungin suuntaan.

Kestävä kasvu

Kuluvalla valtuustokaudella Porvoolla on mahdollisuus varmistaa kasvun jatkumisen edellytykset. Kasvun täytyy kuitenkin olla kestävää asukkaiden, kaupunkiympäristön, luonnon, ilmaston, palvelutuotannon ja talouden näkökulmasta. Viihtyisä, kaunis ja turvallinen ympäristö, sujuva arki sekä yhdenvertainen, arvostava ja yhteisöllinen ilmapiiri kannustavat asukkaita ja yrityksiä sitoutumaan Porvooseen. Joukkoliikenteen nykyistä parempi palvelutaso luo edellytykset kestäväälle kasvulle, sekä väestöpohjan että kaupunkirakenteen osalta.

Tuemme kasvua sujuvalla kaavoituksella. On tärkeää luoda edellytyksiä kilpailukykyisille yritysalueille, uusille ja houkutteleville asuntoalueille, kaupungin tiivistymiselle, omaleimaiseen porvoolaiseen ympäristöön sovitulle uudisrakentamiselle sekä monipuoliselle asuntotuotannolle ja palvelutarjonnalle. Kasvua ei tavoitella kestävä kehityksen, ilmastotyön tai luonnon monimuotoisuuden kustannuksella. Joukkoliikenteen palvelutason nosto on tärkeää etupainotteisesti, jotta maankäytön tulevat aluevaraukset voidaan kytkeä arjen liikkumisen tarpeisiin. Yksityisautoiluun perustuva kasvu ei ole kestävää.

Vaivatonta ja sujuva arki

Eri-ikäisten asukkaiden ja yritysten arjen tulisi olla vaivatonta ja sujuvaa viihtyisissä asuinympäristöissä niin keskustassa, lähiöissä, maaseudulla kuin saaristossakin. Kaupungin sisäistä joukkoliikennettä tulisi uudistaa palvelemaan paremmin asukkaiden tarpeita.

Tärkeä näkökulma on, että joukkoliikenteen hyvä palvelutaso ehkäisee segregatiota ja parantaa arjen sujuvuutta kaikissa kohderyhmissä.

Ilmastoviisaat yritykset ja asukkaat:

Kaupungissa kannustetaan ja tuetaan alueen yrityksiä ja teollisuutta tekemään ilmastoviisaita ratkaisuja. Ilmastoviisaassa kaupungissa myös asukkaiden on helppo tehdä vähäpäästöisiä valintoja. Koulut, päiväkodit, kotitaloudet ja yritykset elävät kestävässä arkesta. Strategian mukaisesti kaupunki tukee kestäviä elämäntapoja ja innostaa ympäristöystävällisiin valintoihin. Hyvä joukkoliikenne on kaupungin näkyvimpiä ilmastoviisaita ratkaisuja. Hyvä palvelutaso kannustaa kestäviin elämäntapoihin.

Joukkoliikenneselvitykset

Porvoon kaupunki on konsulttiyrityksien, Linea Konsultit Oy sekä WSP Finland Oy, kanssa laatinut useita selvityksiä joukkoliikenteen tilanteen kehittämiseksi. Nämä selvitykset ovat käsitelleet kaupungille sopivia joukkoliikennepalvelutasoja, linjastoja sekä lippu- ja maksujärjestelmiä. Tavoitteena näillä selvityksillä on luoda kehityspolku, johon sitoutumalla kaupungin joukkoliikennejärjestelmä saadaan nostettua tukemaan kaupungin kestävä kehityksen strategiaa sekä tarjoamaan Porvoalaisille laadukkaan ja luotettavan liikkumismuodon.

Vaikutusten arviointia ja eri palvelutasojen vertailua varten luotiin kolme toisistaan erilaista palvelutasovaihtoehtoa. Jokainen näistä vaihtoehtoista nostaa joukkoliikennejärjestelmän laatua verrattuna nykyiseen tilanteeseen. Nämä vaihtoehdot ovat nimiltään *Maltillinen*, *Maltillinen ja kehitetty* sekä *Kunnianhimoinen*. Vaihtoehdot ovat luotu pohjautuen arvioihin, sillä luotettavaa ja tarkkaa tietoa kaupungilla ei ole saatavilla aikaisemmin toimineesta markkinaehtoisesta liikenteestä.

Palvelutasovaihtoehdot

Ensimmäinen vaihtoehto, Maltillinen, on aiemman palvelutaso- ja linjastosuunnitelman mukainen. Paikallisliikenteen palvelutasoa kehitetään maltillisesti Porvoon kaupungin keskustassa ja kylien joukkoliikennepalvelutaso pysyy nykytilanteen mukaisena. Tässä vaihtoehdossa joukkoliikenteen kehittäminen aloitetaan lippujen hinnoittelun kehittämisestä. Liikennettä ei siis juuri lisätä, vaan kasvua joukkoliikenteen matkustajamääriin pyritään saamaan lippu- ja maksujärjestelmän uudistamisen kautta.

Toinen vaihtoehto, Maltillinen ja kehitetty, kehittää paikallisliikennettä enemmän kuin maltillinen vaihtoehto. Vaihtoehdossa linjastoa muokataan hieman siten, että linjat kulkevat enemmän samoja reittiosuuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että kun useat linjat käyttävät

samoja pysäkkejä, on vaihtomahdollisuuksia enemmän. Näin tavoitellaan parempaa asiakaskokemusta, sillä esimerkiksi keskustaan pääsee useammin samalta pysäkiltä, jolla vuoroväli on tiheämpi. Linjat liikennöidään linja-autoaseman kautta, jolloin liikenteen solmupiste paikallis- ja Helsingin suunnan välille vahvistuu. Linjaston kehittämisen lisäksi kehitetään myös lippu- ja maksujärjestelmää.

Kolmas vaihtoehto, Kunnianhimoinen, painottaa kehitystä erityisesti kylien liikenteessä, mutta myös keskustansisäisessä liikenteessä. Linjastoa muuttamalla palvelemaan nykytilannetta paremmin kyliä ja taajaman ulkopuolisia alueita, tuetaan kaupungin kehittyvää kasvua.

Johtopäätös

Johtopäätöksenä toteamme, että palvelutasovaihtoehto, Maltillinen ja kehitetty, on esitetyistä vaihtoehdoista paras kaupungin joukkoliikennejärjestelmän nykytilassa. Tässä vaihtoehdossa kaupunki sitoutuu kokonaisvaltaisemmin kehittämään linjastoa keskustaliikenteessä sekä lippu- ja maksujärjestelmää. Molemmat näistä kehityskohteista ovat Porvoossa kehityksen tarpeessa ja panostamalla selkeämpiin linjoihin, aikatauluihin, hinnoitteluun sekä alennusryhmiin, edistetään joukkoliikenteen palvelutason kehittymistä tehokkaasti. Lisäksi sitoutumalla kyseiseen palvelutasoon kolmeksi vuodeksi, tuottavat uusi linjasto ja lippu- ja maksujärjestelmä kaupungille arvokasta tietoa liikenteestä, jota voidaan käyttää joukkoliikenteen jatkokehityksessä.

Kaupunkikehitysjohdaja

Kaupunkikehityslautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle, että joukkoliikenteen palvelutason osalta kaupunki tavoittelee vaihtoehdon "Maltillinen ja kehitetty" mukaista sisältöä ja palvelun tuotantoa, kun talousohjelmaa rakennetaan vuosille 2024–2027.

Käsittely

Käsittelyn aikana esittelijä teki teknisen muutoksen ruotsinkieliseen otsikkoon seuraavasti: Godkännande av servicenivån på kollektivtrafiken.

Päätös

Kaupunkikehityslautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle, että joukkoliikenteen palvelutason osalta kaupunki tavoittelee vaihtoehdon "Maltillinen ja kehitetty" mukaista sisältöä ja palvelun tuotantoa, kun talousohjelmaa rakennetaan vuosille 2024-2027.